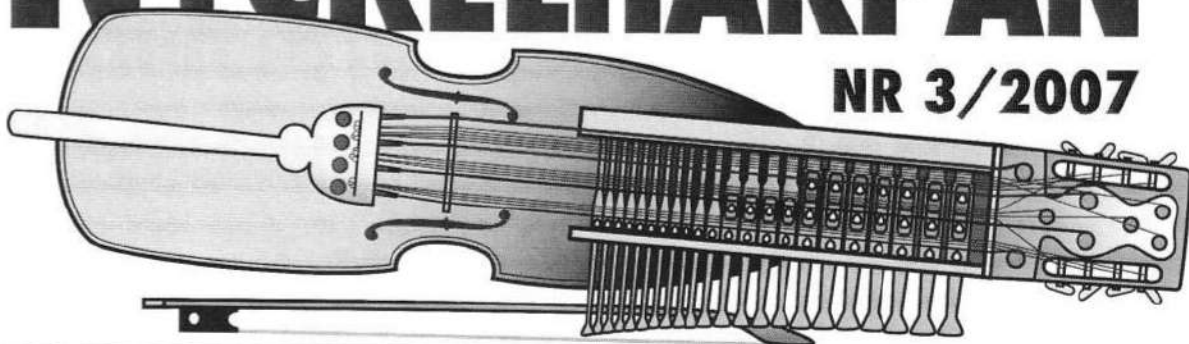

NYCKELHARPAN

NR 3/2007

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS MEDLEMSTIDNING

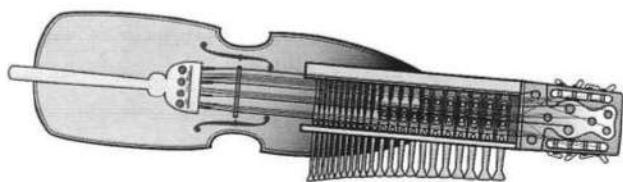

FOLKMUSIKKOMMISSIONENS NOTSAMLINGAR
OCH MUSIKMUSEETS SPELMANSBÖCKER PÅ NÄTET

EN POPULÄR VALS I MÅNGA VARIANTER

DEN SKORRANDE A-STRÄNGEN

INBJUDAN TILL KORTKURS MED JULFEST M.M.

NYCKELHARPAN NR 3/07

Årgång 22.

Medlemstidning för Föreningen Nyckelharpan.

Utkommer normalt med 4 nr per år. ISSN 1401-2936

Adress: Föreningen Nyckelharpan, c/o Möllerman
Riddarstigen 17A, 183 30 Täby.

Ansvarig utgivare: Sture Möllerman.

Redaktion: Sture & Marianne Möllerman.

Artiklar och bilder ur Nyckelharpan får ej kopieras för publicering utan medgivande från redaktionen.

Material till nästa nummer skall vara på redaktionen senast 10 november.

MEDLEMSSKAP

Årligt medlemskap i Föreningen Nyckelharpan erhålles mot inbetalning av 160 kr på föreningens plusgiro nr 491 82 94-2.

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS STYRELSE

	Telefon
Ordförande Sture Möllerman	08-768 13 66
Kassör Anders Hägg	08-581 660 71
Sekreterare Margareta Malmberg	08-758 96 22
Ledamot Monica Hedelius	08-754 24 57
Ledamot Bo Nilsson	08-716 96 96
Ledamot Sten Holmberg	08-560 339 95
Ledamot Paul Westman	08-649 22 09

Adressändringar skickas till
Anders Hägg, Örtugsvägen 16, 196 32 Kungsängen

Föreningen Nyckelharpan org. nr 802011-4289

Titta gärna på föreningens nya hemsida!
www.nyckelharpan.org

OMSLAGSBILDEN

Det spelades nyckelharpa som aldrig förr under sommaren som gick. Här en spontant sammansatt grupp på Gåsvikarstämman i Kista hembygdsgård, Väddö.

Foto Sture Möllerman

INNEHÅLL

i detta nummer

Folkmusikkommissionens notsamlingar och Musikmuseets spelmansböcker på nätet	sid. 3
En populär vals i många varianter	sid. 4
Nordiska instrumentbyggarseminariet	sid. 5
Den skorrande a-strängen	sid. 6
En regnig stämma i Österbybruk	sid. 7
Oktoberstämman i Uppsala	sid. 7
Inbjudan till Föreningen Nyckelharpan's kortkurs med julfest i Kungsängens hembygdsgård	sid. 8

Näsbom, Jacobsson & Dubé

Torbjörn Näsbom nyckelharpa, Anders Jacobsson fiol och Sebastian Dubé kontrabas. Folkmusik med barockinflenser uppblandat med jazz, uppfriskande och finurligt spel – så kan man beskriva detta möte mellan dessa tre stråkmusiker som håller konsert på Eric Sahlström Institutet i Tobo den 15 november klockan 19.

Biljetter bokas på tel 0295 - 342 90.
arr.: Tegelsmora Hembygdsförening i samarbete med Tierps kommun och Musik i Uppland.

MATERIAL TILL TIDNINGEN

Har du något trevligt att berätta som gäller nyckelharpan? Hör då gärna av dig till redaktionen eller någon i styrelsen, så kanske vi kan ta in det i kommande nummer av vår medlemsidning.

E O GRAFISKA

f. d. Birger Gustafsson Digital AB är Föreningen Nyckelharpan's sponsor i form av mycket generösa villkor vid tryckning av vår medlemstidning. Vi tackar alla hos företaget som på detta sätt stödjer vår verksamhet.

Du som spelar ofta och kanske länge på din nyckelharpa, glöm inte att ta en liten paus emellanåt för att sträcka på kroppen. Se också till att du håller harpan rätt och sitter eller står bra när du spelar. Det är annars väldigt lätt hänt att du drabbas av någon typ av belastningsskada. Det gäller i första hand stråkar, nacke och axlar. Du har väl hört talas om tennisarm och frozen shoulder. Inget av detta vill jag rekommendera. Det kan ta alltför lång tid att återställa med dyra naprapatbesök eller i värsta fall

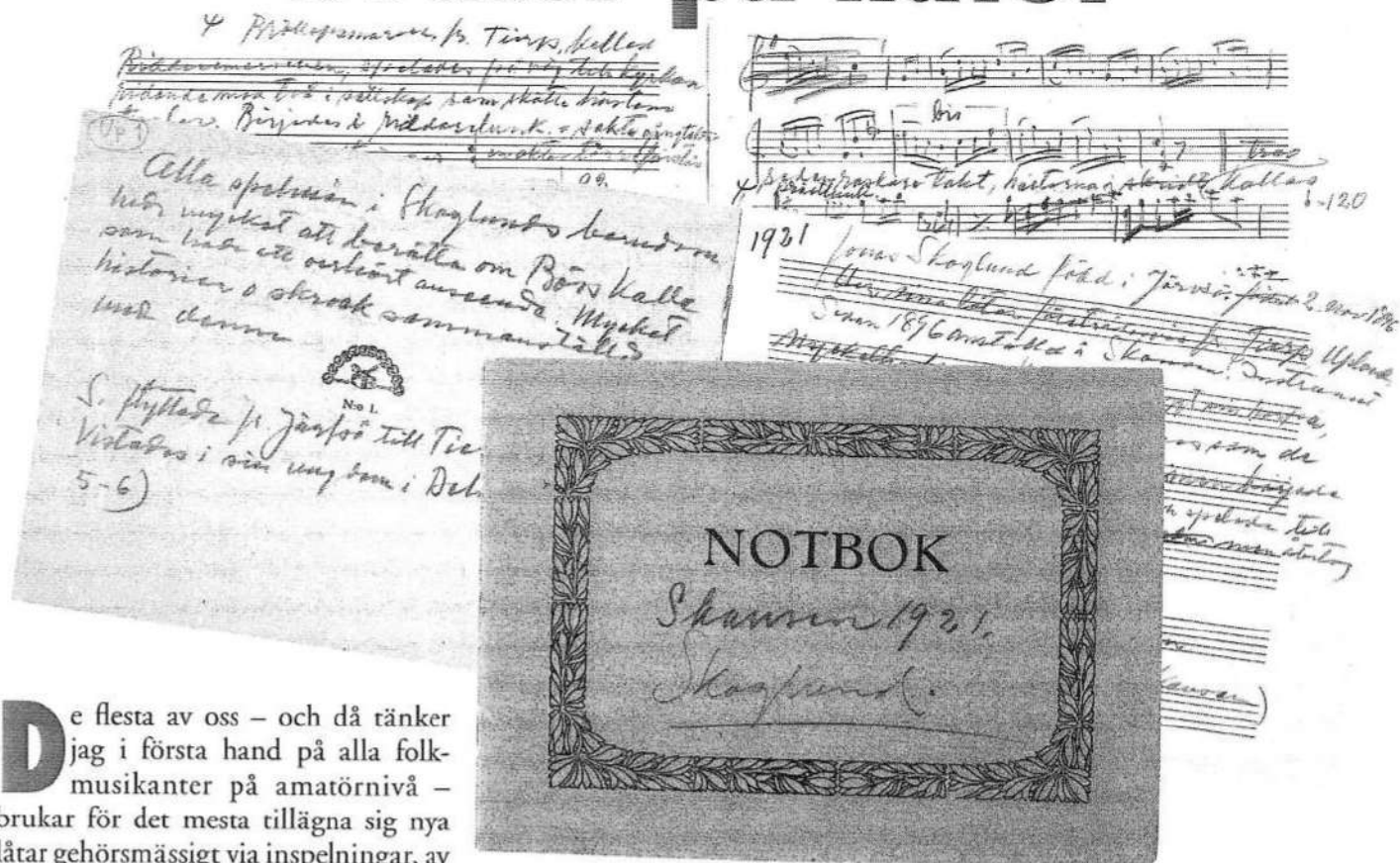
lång antiinflammatorisk medicinering. Dessutom kanske svårigheter att under rehabiliteringstiden musicera.

På de flesta nyckelharpkurser brukar man numera se till att det blir flera så kallade bensträckare, något som man sällan tänker på då man själv eller tillsammans med någon annan sitter hemma och spelar.

Var rädd om din kropp. Du har bara en och den ska hålla länge.

Sture Möllerman, ordf.

Folkmusikkommissionens notsamlingar och Musikmuseets spelmans- böcker på nätet

De flesta av oss – och då tänker jag i första hand på alla folkmusikanter på amatörnivå – brukar för det mesta tillägna sig nya låtar gehörsmässigt via inspelningar, av spelkamrater eller på kurser och liknande sammankomster. Men det hindrar inte, att hittar vi gamla eller nya nedteckningar av låtar och har möjlighet att den vägen utöka vår repertoar, tar vi naturligtvis detta tillfälle i akt. Det är också intressant att kunna studera hur många låtar har förändrats genom åren och att kanske få lite mer kunskap om låtars ursprung m.m.

Nu har Svenskt visarkiv och Statens musiksamlingar öppnat portarna till en ny guldgruva på webben för folkmusikintresserade: Folkmusikkommissionens notsamlingar och Musikmuseets spelmansböcker.

Nu tillgängliggörs hela samlingen på fler än 45 000 sidor med låtar och visor i sin originalutförning, fast i digitalt format! Adressen är <http://www.smus.se/earkiv/fmk>

En populär vals i många varianter

andra upplagan av Eric Sahlströms låtar upptecknade av Gösta Sandström finns en vals medtagen under namnet *Uttringe gubbar*. Den spelas kanske inte så ofta, men jag har alltid tyckt att den verkar bekant på något sätt.

När jag en dag skulle lära mig den efter notskriften – något som jag mycket sällan gör – kom jag på var jag hade hört den tidigare. Inte riktigt samma låt men mycket snarlik.

Ragnar Karlsson, Gösta Sandströms kusin, spelade många låtar efter sin far August. Det var en av dessa, *Ulvåsavalsen*, som August lärt sig av A.P. Andersson. "Klockar Andersson" som han ofta kallades var skollärare och organist. Han kom ursprungligen från Vingåker i Sörmland.

Samma vals hörde jag för några år sedan på spelmanstämman i Kista, Vaddö, men då kallad *Gåsvikarns vals*. Den valsen fann jag sedan i Birger Björnstedts bok *Ölåtar och Spelmän. Traditioner från "Gåsvikarn" till "Mosse-Fridolf"*. Tonarten är en annan men likheten är slående.

August Karlssons låtar efter spelmän i södra Uppland och Södermanland finns att köpa från Uplands Spelmansförbund. *Eric Sahlström Uplandslåtar upptecknade av Gösta Sandström* finns att köpa av Eric Sahlströms Minnesfond. Birger Björnstedts bok kan man, om man har tur, hitta i något antikvariat.

Sture Möllerman

ULVÅSAVALSEN

Spelad av August Karlsson
efter A.P. Andersson, Sörmland

Musical score for *Ulvåsavalsen*, 2/4 time signature, G major. The score consists of seven staves of music. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is simple and characteristic of a folk tune. There are first and second endings marked with '1.' and '2.'.

Det finns säkert fler varianter på denna vals. Tänkbart är att det var en populär och vida spridd melodi under mitten eller slutet av 1800-talet.

UTTRINGE GUBBAR

Vals spelad av Eric Sahlström efter fadern Anders

Musical score for *Uttringe gubbar*, 3/4 time signature, G major. The score consists of seven staves of music. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is more complex than the previous piece, with some triplets and dynamic markings like 'v'. There are first and second endings marked with '1.' and '2.'.

GÅSVIKARNS VALS

efter "Erik i Locksta".
Upptecknad på Skansen efter Johan Rydberg

Musical score for *Gåsvikarns vals*, 3/4 time signature, G major. The score consists of seven staves of music. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is similar to the other pieces, with first and second endings marked with '1.' and '2.'.

Nordiska instrumentbyggarseminariet

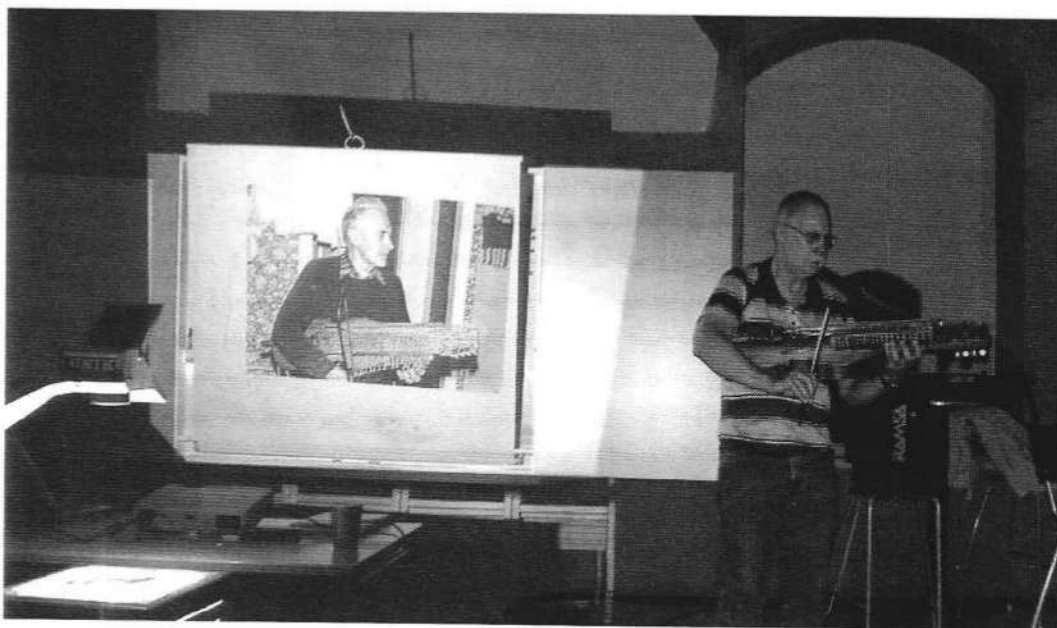
ett nordiskt instrumentbyggarseminarium under flera dagar i början av sommaren anordnades av Eric Sahlström Institutet. Ett 30-tal deltagare från flera länder hade hörsammat inbjudan. Esbjörn Hogmark som födde

idén, skötte planering och även genomförande av detta innehållsrika seminarium bör vara mycket nöjd.

Huvuddelen av den första dagen var förlagd till Musikmuséet i Stockholm och då med nyckelharpan i fokus. Fortsättning följde på kvällen vid Institutet i Tobo där deltagarna umgicks, spelade och bytte tankar och erfarenheter med varandra. Besök på årets nyckelharstämman i Österbybruk var det avslutande temat på det flera dagar långa seminariet.

Föreningen Nyckelharpan fick under seminariet möjlighet att i korta ordalag beskriva sin verksamhet och flera av deltagarna gick med som nya medlemmar i vår förening.

Sture Möllerman

Övre bilden

Sigurd Sahlström var en av de medverkande spelmännen vid det nordiska instrumentbyggarseminariet. Här med fadern Eric projicerad vid sin sida.

Musikmuséet hade dagen till ära plockat fram en hel del intressanta instrument som naturligtvis tilldrog sig ett stort intresse.

Den skorrande a-strängen

Det är inte alltid som musikinstrument låter som man vill att dom ska låta. Detta gäller i högsta grad nyckelharpor. Jag ska nu berätta vad som en av mina harpor ställde till med.

1981 hade Täby Hembygdsförening anordnat en utställning i Täby Centrum och där byggt upp en gammal köksmiljö med vedspis, kopparkastruller, pärlspont en bit på väggen och trasmattor på golvet. För att locka fler besökare till utställningen hade man även bjudit in Eric Sahlström och Gösta Sandström för att hålla en liten konsert.

Eric hade då med sig ett av sina senast tillverkade instrument. Sittande framför vedspisen sa han och klappade nyckelharpan: "Den är nybakad."

Han var själv mycket nöjd med harpan som lät bra och hade en kraftig ton. Det var dessutom den första harpan som han hade försett med finstämmare på stränghållaren – något som Eric tidigare varit motståndare till.

Någon månad senare fick jag möjlighet att köpa just denna nyckelharpa! Min egen tillverkade harpa (-75) hade inte på något sätt de kvalitéer som jag önskade, varför jag nu var mycket lycklig. Vid köptillfället hemma hos Eric i Tobo beklagade han sig över utseendet på locket som han inte tyckte var snyggt nog. Men i gengäld fick jag en stråke på köpet. Generös som Eric var.

Jag hade nu ett fullvärdigt instrument som mer än väl svarade på mina behov. Men efter en tid sjönk locket på harpan ner ganska mycket, dock utan att ljudet försämrades. Efter ytterligare något år började ett störande bi-ljud höras i samband med att jag spelade på a-strängen. Jag upplevde naturligtvis detta som mycket besvärande och började därför leta efter orsaken.

Första åtgärden var att byta spelsträngar, inte bara den "skorrande" a-strängen, som visade sig vara inte mindre än 0,6 mm (!) tjock. Den ersatte jag med en 0,55 mm tjock sträng, ospunnen som den förra. Något av skorriljudet försvann, men jag var långt ifrån nöjd.

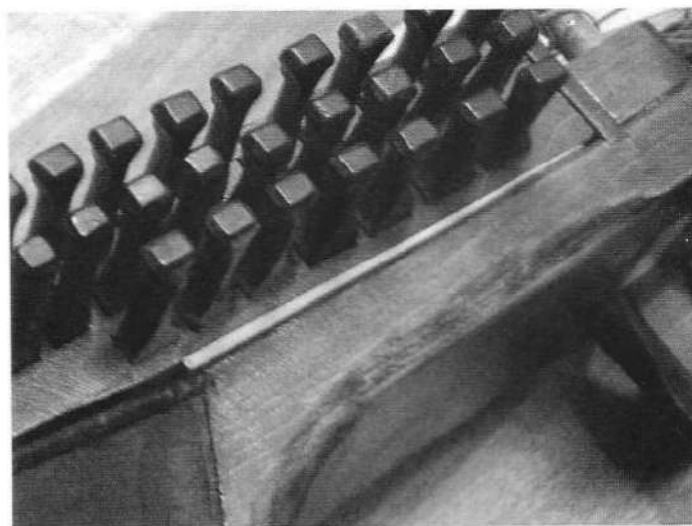
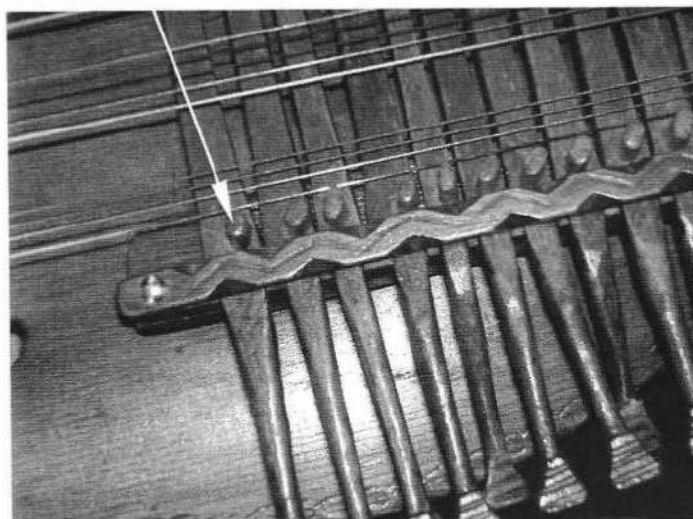
Det var omöjligt att härleda var ljudet uppstod. Jag dämpade först alla andra strängar genom att lägga handen på dessa samtidigt som jag drog med stråken på a-strängen. Fortfarande skorrade det.

Nästa steg var att kontrollera alla knavrarna. En efter en, både intryckt med lövet mot strängen och sedan fasthållen i "yttre läge" för att känna att den inte vibrerade på något sätt. Samtliga knavrar, inte bara de som berörde a-strängen. Skorrandet fanns kvar hela tiden.

Då plockade jag ner hela leken, eftersom jag var övertygad om att där någonstans fanns problemet. Jag kontrollerade samtidigt att inga sprickor fanns i varken lock eller sarg.

I leklådan hittade jag en hel del smått och gott. Små dammtussar, hund- och skäggstrån, några träspån, lite höboss... Det var kanske detta som orsakade problemet. Men nej då, efter rengöring och efter att leken satts ihop igen lät det fortfarande lika illa.

När jag nu ändå höll på med genomgång av harpan var det lika bra att kanske göra något åt det insjunkna locket. Detta, ansåg jag, var inget annat än ett kosmetiskt problem, men hade ändå till följd att halsen rest sig något och lekens övre knavrar därmed sänkts betydligt. Så långt att det bara var någon bråkdels mm från att löven kom att passera *under* strängen.

Naturligtvis hade det varit enklast att göra några nya och en bit längre löv att sätta dit, men jag föredrog istället att tillverka en lång kil att stoppa in mellan halsen och leklådan för att på så sätt vinkla upp hela leken. Då kontaktproblemet bara gällde övre delen på a-strängen satte jag in en kil enbart under den ena delen på leklådan. När jag sedan fått hela leken på plats igen, kärvade därför en del av knavrarna, men det var snabbt avklarat med kniv, sandpapper och lite mjuk blyertpenna på glidyorna.

Hör och häpna! Skorrandet på a-strängen var som bortblåst och min Sahlströmsharpa med insjunket lock låter lika bra idag som den lät från allra första början och lär göra det i många år framöver.

Sture Möllerman

En regnig stämman i Österbybruk

Årets spelmansstämma i Österbybruk lockade inte riktigt så många deltagare som vanligt och det berodde naturligtvis till största delen på vädrets makter. Regnet skrämde bort en hel del av de spelmän som annars skulle ha varit där. Nu fanns det dessbättre många platser inomhus där spontant spel uppstod. Både vagnshuset och f.d. herrgårdssdasset var under söndagen några av dessa ställen där

Både yngre och äldre spelmän trivdes gott tillsammans.

spelglädjen stod högt i tak.

Vid nästa års nyckelharpstämman hoppas vi på bättre väder när en ny organisation då har tagit över huvudmannskapet efter Österby Folkdanslag. Det är viktigt att traditionen hålls vid liv och Österbystämman förblir den samlingspunkt den hitintills varit för många nyckelharpspelmän.

Det var inte bara nyckelharpspelmän i Österbybruk.

Oktoberstämman i Uppsala

Har du inte blivit riktigt mätt på folkmusik efter alla sommarens spelmansstämmor finns ännu en av de största och mest besökta stämmorna kvar. Uplands Spelmansförbunds oktoberstämma i Uppsala som alltid hålls sista lördagen i oktober.

I år hålls stämman lördagen den 27/10 på Odinsborg med början kl 12. Dagens allspel kommer då att ledas av nyckelharpspelmannen Hasse Gille från Österbybruk.

Förstämma hålls på fredag kväll i Hantverksföreningens festvåning som ligger på Nedre slottsgatan 6.

PORTO

Föreningen Nyckelharpan
c/o Möllerman
Riddarstigen 17A
183 30 TÄBY

BSVERIGE
PORTO
BETALT

FÖRENINGSBREV

Föreningen Nyckelharpan c/o Möllerman, Riddarstigen 17A, 183 30 Täby

Föreningen Nyckelharpan kortkurs med julfest i Kungsängen 1:a december

Lördagen den 1:a december kommer Föreningen Nyckelharpan att hålla en kurs med upplandslåtar. Lärare blir denna gång Cajsa Ekstav och platsen Kungsängens hembygdsgård.

Kursen som är öppen för alla medlemmar i vår förening startar kl 9 på morgonen och beräknas pågå till kl 15. Kort avbrott för lunch och fika omkring kl 12. Direkt efter kursen tjuvstartar vi årets julfirande med några smakprov på vad julen brukar bjuda på. Och mer spel för de som orkar.

Deltagaravgiften för själva kursen har vi satt så lågt som 100 kr. Julfesten däremot är helt gratis! Vi måste redan nu få in alla anmälningar för att kunna planera inköp av mat, kaffe m.m.

Anmälan till kursen är bindande. Betalning sker kursdagen på plats. Har du anmält dig men inte kommer till kursen och ej lämnat återbud debiterar vi dig i efterhand.

Även om du inte har möjlighet att delta i kursen är du hjärtligt välkommen till julfesten.

KUNGSÄNGENS HEMBYGDSGÅRD

ligger vid korsningen Kyrkvägen – Bygdegårdsvägen, alldeles intill Kungsängens kyrka och med goda möjligheter till bilparkering. Åker du kollektivt är det promenadavstånd från pendeltåget, station Kungsängen. Se Stockholms telefonkatalogs kartdel sidan 16.

Varmt välkomna till en trevlig lördag!
Styrelsen

Anmälan till kursen/festen: fyll i och sänd svarkortet till Sture Möllerman Riddarstigen 17A 183 30 Täby.

Ja, tack!

Jag vill vara med på Föreningen Nyckelharpan kurs och julfest i Kungsängens hembygdsgård den 1 december 2007 och anmäler mig härmed.

Jag kan tyvärr ej delta i kursen men kommer gärna på den efterföljande julfesten.

Jag kommer bara på kursen.

Namn _____

Adress _____

Tel nr _____ Namnteckning _____